

Наукові перспективи
Видавнича група

№ 13 (54)

2025

НАУКА і ТЕХНІКА

серія: *право*, серія: *економіка*, серія: *педагогіка*,
серія: *техніка*, серія: *фізико-математичні науки*

СЬОГОДНІ

Шановні колеги!

*З Новим Роком та
Різдвом Христовим!*

Бажаю, щоб Ви і Ваші близькі були здорові і щасливі, щоб удача супроводжувала у справах, щоб любов оточувала і наповнювала Вас і Вашу родину.

Нехай негоди проходять стороною, а над головою буде завжди мирне небо і ясне сонце. Виконаних мрій, досягнутих цілей і приємних відкриттів Вам у Новому 2026 році!

З повагою,
директор Видавничої групи
«Наукові перспективи»

Ірина Жукова

**«Наука і техніка сьогодні» (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка»,
Серія «Фізико-математичні науки», Серія «Техніка»):
журнал. 2025. № 13(54) 2025. С. 2763**

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 07.04.2022 № 320
журналу присвоєно категорію "Б" із економіки та педагогіки
(спеціальності – 015 - Педагогічні науки; 076 - Економічні науки)*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 06.06.2022 № 530 журналу
присвоєно категорію "Б" із права (спеціальність – 081 Юридичні науки)*

*Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 10.10.2022 № 894 журналу присвоєно
категорію "Б" із техніки (спеціальність - 122 Комп'ютерні науки)*

*Журнал видається за підтримки Міждержавної гільдії інженерів консультантів, Інституту філософії та
соціології Національної Академії Наук Азербайджану (Баку, Азербайджан), громадської організації
«Християнська академія педагогічних наук України» та громадської організації
«Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання»*

*Рекомендовано до видавництва Президією Всеукраїнської Асамблеї докторів наук з державного управління
(Рішення від 24.12.2025 № 9/12-25)*

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), міжнародної пошукової системи Google Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible

Головний редактор: Сопілко Ірина Миколаївна - доктор юридичних наук, професор, Відмінник освіти України, Лауреат Премії Президента України для молодих вчених, Лауреат Премії Верховної Ради України найталановитішим молодим ученим в галузі фундаментальних і прикладних досліджень та науково-технічних розробок, академік Академії наук вищої школи України, Заслужений юрист України (Київ, Україна)

Редакційна колегія:

- Бахов Іван Степанович — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- Будник Вікторія Анатоліївна - кандидат економічних наук, професор, професор кафедри бізнес-логістики та транспортних технологій Державного університету інфраструктури та технологій (Київ, Україна)
- Войтасик Андрій Миколайович – кандидат технічних наук за спеціальністю системи та процеси керування, доцент кафедри електричної інженерії суднових та роботизованих комплексів Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова (м. Миколаїв, Україна), Віце-академік громадської наукової організації «Академія технічних наук України» (Івано-Франківськ, Україна)
- Волк Павло Павлович — доцент кафедри водної інженерії та водних технологій Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Воробійов Яків Анатолійович – кандидат фізико-математичних наук, доцент кафедри математики, інформатики та інформаційної діяльності Ізмаїльського державного гуманітарного університету, учасник бойових дій, член громадської організації «Міжнародна фундація науковців та освітян», автор наукових публікацій та навчально-методичних матеріалів у галузі математики, прикладної математики, інформаційних технологій та педагогіки;
- Гирка Ольга Ігорівна - кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри товарознавства, митної справи та управління якістю Львівського торговельно-економічного університету (Львів, Україна)
- Гнатюк Сергій Олександрович - кандидат технічних наук, доцент, заступник декана факультету аеронавігації, електроніки та телекомунікацій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Дівізніок Михайло Михайлович - доктор фізико-математичних наук, професор, Завідувач відділу Відділу цивільного захисту та інноваційної діяльності Державної установи "Інститут геохімії навколишнього середовища Національної академії наук України" (Київ, Україна)
- Дяденчук Альона Федорівна - кандидат технічних наук, старший викладач кафедри вищої математики і фізики Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (Мелітополь, Україна)
- Забулонов Юрій Леонідович - доктор технічних наук, професор, Член-кореспондент НАН України, директор Державної установи «Інститут геохімії навколишнього середовища Національної академії наук України» (Київ, Україна)
- Ільїн Валерій Юрійович - доктор економічних наук, професор (Київ, Україна)

УДК 377.8.091.2:377.8.011.3-057.87:316.454.3

[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-13\(54\)-777-786](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2025-13(54)-777-786)

Атрощенко Тетяна Олександрівна доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної та спеціальної освіти Мукачівського державного університету, м. Мукачево, <https://orcid.org/0000-0003-4595-1662>

Попович Оксана Михайлівна доктор педагогічних наук, професор, декан педагогічного факультету Мукачівського державного університету, м. Мукачево, <https://orcid.org/0000-0002-0321-048X>

Феньов Яна Іванівна спеціаліст вищої категорії, старший викладач, голова предметної (циклової) комісії викладачів педагогіки, психології, методик дошкільного виховання та фізичної культури, викладачка педагогіки Відокремленого структурного підрозділу «Гуманітарно-педагогічний фаховий коледж Мукачівського державного університету», <https://orcid.org/0000-0003-2693-8841>

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ДО КОМАНДНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Анотація. У статті представлено теоретичне обґрунтування теоретико-методологічних засад підготовки здобувачів фахової передвищої освіти до командної взаємодії. Зауважено, що у сучасних соціально-економічних умовах актуалізується потреба у фахівцях, спроможних до результативної командної діяльності, конструктивної взаємодії, відповідального ставлення до спільної мети та адаптації до динамічних змін професійного середовища. Авторами наголошено на значущості фахової передвищої освіти як важливого чинника формування конкурентоспроможного людського капіталу та забезпечення доступності освіти впродовж життя в умовах сучасного суспільства. Акцентовано увагу на необхідності розвитку у здобувачів ключових професійних і соціальних компетентностей, зокрема здатності до командної взаємодії, відповідального прийняття рішень, критичного мислення та адаптації до динамічних змін ринку праці. З метою розкриття феномену командної взаємодії розглянуто розуміння вітчизняними науковцями понять «команда» та «командна робота», принципи ефективної командної взаємодії та основні підходи до її формування. Виокремлено спектр навичок і вмінь, необхідних для формування у здобувачів фахової передвищої освіти в процесі

підготовки до командної взаємодії. Підкреслено вагомість сформованості у здобувачів фахової передвищої освіти належного рівня готовності до командної взаємодії як інтегративної професійної якості особистості, що виявляється у здатності ефективно співпрацювати з іншими, виконувати спільні завдання, брати відповідальність за результати колективної діяльності, конструктивно розв'язувати проблемні та конфліктні ситуації, а також досягати спільних цілей у професійному середовищі. У підсумку надано власне розуміння командної взаємодії та рекомендації щодо підвищення рівня її сформованості у здобувачів фахової передвищої освіти.

Ключові слова: здобувачі фахової передвищої освіти, професійна підготовка, команда, командна взаємодія, командна робота, педагогічне партнерство, готовність до командної взаємодії, тренінгові технології.

Atroshchenko Tetiana Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Preschool and Special Education Department of Mukachevo State University, Mukachevo, <https://orcid.org/0000-0003-4595-1662>

Popovych Oksana Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Dean of the Pedagogical Faculty of Mukachevo State University, Mukachevo, <https://orcid.org/0000-0002-0321-048X>

Fenov Yana Senior lecturer, head of the subject (cycle) committee of teachers of pedagogy, psychology, methodics of preschool education, and physical education, teacher of pedagogy at the Separate structural department «Humanitarian and Pedagogical Professional College of Mukachevo State University», <https://orcid.org/0000-0003-2693-8841>

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL BASES FOR PREPARING STUDENTS OF VOCATIONAL PRE-HIGHER EDUCATION FOR TEAMWORK

Abstract. The author of the article has presented the theoretical justification of the theoretical and methodological foundations of preparing applicants for professional pre-higher education for teamwork. It has been noted that in the current socio-economic conditions, there is a growing necessity for specialists capable of effective teamwork, constructive interaction, a responsible attitude towards common goals, and adaptation to dynamic changes in the professional environment. The authors have emphasized the importance of higher education as a key factor in the formation of competitive human capital and ensuring the accessibility of lifelong education in modern society. Emphasis has been placed on the necessity of

developing key professional and social competencies in applicants, particularly the ability to work in a team, make responsible decisions, think critically, and adapt to dynamic changes in the labor market. In order to reveal the phenomenon of teamwork, the understanding of the concepts of “team” and “teamwork” by national scholars, the principles of effective teamwork, and the main approaches to its formation have been considered. A range of skills and abilities necessary for the formation of pre-higher education applicants in the process of preparing for teamwork has been highlighted. The importance of the formation of an appropriate level of readiness for teamwork in applicants for pre-higher professional education as an integrative professional quality of personality has been emphasized, which manifests itself in the ability to effectively cooperate with others, perform joint tasks, take responsibility for the results of collective activities, constructively resolve problematic and conflict situations, and achieve common goals in a professional environment. In conclusion, our own understanding of teamwork and recommendations for improving its level of development in students of higher professional education have been provided.

Keywords: students of pre-higher vocational education, professional training, team, team interaction, teamwork, pedagogical partnership, readiness for team interaction, training technologies.

Постановка проблеми. У сучасних соціально-економічних умовах зростає потреба у фахівцях, здатних ефективно працювати в команді, налагоджувати конструктивну взаємодію, брати відповідальність за спільний результат та адаптуватися до динамічних змін професійного середовища. Система фахової передвищої освіти, орієнтована на практичну підготовку конкурентоспроможних фахівців, має забезпечити не лише формування професійних знань і вмінь, а й розвиток соціально-комунікативних якостей, що лежать в основі командної взаємодії. Водночас традиційні підходи до організації освітнього процесу не завжди створюють належні умови для цілеспрямованого формування готовності здобувачів до командної роботи.

Відповідно, вагомим постає обґрунтування теоретико-методологічних засад підготовки здобувачів фахової передвищої освіти до командної взаємодії як основи визначення концептуальних орієнтирів, наукових підходів і принципів організації цього процесу. Без належного теоретичного підґрунтя впровадження практико орієнтованих форм і методів, зокрема тренінгових технологій, носить фрагментарний характер і не забезпечує системності результатів. У зв'язку з цим постає необхідність наукового осмислення проблеми підготовки здобувачів фахової передвищої освіти до командної взаємодії як цілісного педагогічного явища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує, що феномен командної взаємодії активно досліджується у педагогіці, психології, соціології,

менеджменті (Т.Афанасьєва, О.Бондарчук, В.Горбунова, І.Дмитрієва, Т.Зінкевич-Євстигнєєва, А.Каплієнко, Л.Карамушка, О.Коберник, О.Романовський, М.Супрун, І.Шульженко та ін.), однак у контексті фахової передвищої освіти він залишається недостатньо вивченим. На наш погляд, це актуалізує потребу в науковому обґрунтуванні теоретико-методологічних засад підготовки здобувачів фахової передвищої освіти до командної взаємодії.

Мета статті – теоретично обґрунтувати теоретико-методологічні засади підготовки здобувачів фахової передвищої освіти до командної взаємодії.

Виклад основного матеріалу. В умовах сучасного суспільства держава приділяє особливу увагу розвитку фахової передвищої освіти як важливого механізму формування конкурентоспроможного людського капіталу та забезпечення доступності освіти протягом життя. Рівень фахової передвищої освіти передбачає сформовану здатність особи розв’язувати типові спеціалізовані завдання в межах окремої галузі професійної діяльності або під час освітнього процесу, що потребує застосування теоретичних положень і методів відповідних наук та здійснюється в умовах часткової невизначеності. Важливою складовою є відповідальність за результати власної діяльності, а також здатність до контролю та координації дій інших осіб у визначених професійних ситуаціях [4].

Особлива увага приділяється здобувачам освіти: створенню умов для їхнього професійного розвитку, набуття практичних навичок і підготовки до успішної кар’єри. Стимулюється участь у дослідницьких проєктах, інноваційній діяльності та громадських ініціативах, що сприяє формуванню компетентного та соціально відповідального фахівця. Серед вимог сьогодення слід назвати вміння працювати в команді, ефективно взаємодіяти з різними учасниками освітнього й професійного середовища, критично мислити, приймати відповідальні рішення та адаптуватися до швидких змін. Саме ці компетентності є визначальними для успішної професійної самореалізації здобувачів фахової передвищої освіти та їхньої конкурентоспроможності на сучасному ринку праці.

Досліджуючи феномен командної взаємодії, слід зазначити, що у вітчизняних наукових студіях часто використовується поняття «командна робота», яке трактується як організована спільна діяльність групи людей з акцентом на взаємодію між її учасниками. Саме в процесі такої роботи постає потреба в ефективній командній взаємодії, яка забезпечує координацію дій, розвиток комунікативних навичок, формує довіру та взаємоповагу серед учасників команди.

Терміном «команда» О. Коберник та С. Котловий позначають невелику групу осіб (від 3 до 12 учасників), яка свідомо й цілеспрямовано формується для об’єднання зусиль у процесі розв’язання теоретичних і практичних завдань

або подолання проблемних ситуацій та характеризується наявністю спільної мети й партнерською суб'єкт-суб'єктною взаємодією [7, с.195]. І. Дмитрієва розглядає команду як групу індивідів – людей-однотумців, які для досягнення певної мети координують свої взаємодії, трудові та інтелектуальні зусилля. Авторка особливо підкреслює важливість концепції «команда», яка ґрунтується на єдності, спільному баченні стратегічної мети та колективній відповідальності за її досягнення [7, с.195].

За В. Лук'янихіним та співавторами, команда відрізняється від традиційних ієрархічно-операційних колективів тим, що є цілеспрямовано сформованою групою працівників, які свідомо та згуртовано працюють для досягнення певної мети (завдання проекту). Їхня діяльність базується на професійних компетентностях, взаєморозумінні та довірі, що забезпечує досягнення результату в межах обов'язків та відповідальності кожного. Така організація роботи сприяє розвитку всіх членів команди, налагодженню ефективних організаційних зв'язків і досягненню синергетичного ефекту взаємодії [8, с.140]. Дослідники підкреслюють, що при формуванні команди працівники повинні освоїти знання, вміння та навички з командоутворення, розвинути компетентності командної взаємодії, неформальні комунікації, усвідомити свої ролі та функції, розвинути навички делегування, прийняття відповідальності, виконання різних ролей [8, с.147]. При формуванні командного духу вагомими є знання, вміння та навички щодо стимуляції корпоративного духу, створення атмосфери свята, сприяння емоційній розрядці, формування цінностей та довіри, посилення мотивації, навчитися використовувати драйв-менеджмент [8, с.147].

Поняття «командна робота» трактується науковцями як організована спільна діяльність групи людей, що здійснюється відповідно до чітко визначених правил і спрямована на досягнення конкретного результату. Ними наголошено, що організація командної роботи є ефективною формою розвитку у здобувачів освіти «soft skills», оскільки в процесі такої діяльності формується безпосередньо навичка командної взаємодії, а водночас вона слугує важливим засобом набуття інших соціальних якостей [7, с.195].

Провідними ознаками командної роботи виокремлено такі: спільна діяльність, за якої команда постає не як сукупність розрізнених елементів, а як цілісне утворення, у якому кожен учасник взаємодоповнює інших; чіткий розподіл завдань у межах спільної діяльності та усвідомлення кожним членом команди особистої відповідальності за виконання дорученої частини роботи; комунікація, що передбачає відкритість і чесність учасників, а також їхню здатність конструктивно розв'язувати конфліктні ситуації на ранніх етапах їх виникнення; автономність команди у поєднанні з ефективною взаємодією з управлінськими структурами організації чи закладу освіти; усвідомлення

переваг спільної діяльності над індивідуальною, оскільки результат командної роботи є спільним і більш ефективним [5, с. 23].

Для нашого дослідження цінними є виокремлені О. Коберником та С. Котловим методичні правила, які мають знати як педагоги, так і здобувачі освіти:

1. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія та конструктивна комунікація У якісній команді співпраця здійснюється на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії, коли всі учасники рівні та активні. Це означає: ставитися з повагою до думки кожного; критикувати лише у справі та задля досягнення результату, тобто конструктивно; вміти слухати та бути почутим, адекватно приймати критику і вміти висловлювати власні зауваження. Досвідчені учасники команди діляться знаннями з іншими, проте наявність більшого багажу знань не означає автоматичного підпорядкування інших. Кожен має право на вільне висловлення позиції, а досвід служить орієнтиром і підказкою у прийнятті рішень.

2. Контроль емоцій та раціональний розподіл обов'язків. Для ефективної командної взаємодії важливо стримувати негативні емоції: перед проявом реакції чи вчинку слід їх обдумати. Крім того, успішне виконання завдань можливе за умови раціонального розподілу обов'язків і завдань між членами команди, враховуючи складність та ресурси кожного. Делегування є важливим правилом не лише для керівника, а й для кожного учасника команди.

3. Рефлексія та персональна відповідальність Команда повинна регулярно підводити підсумки виконаної роботи: відзначати успішні рішення, критично аналізувати помилки та прогнозувати майбутні результати. Рефлексія сприяє покращенню виконання наступних завдань і проєктів. Водночас партнерська взаємодія неможлива без особистісної відповідальності кожного за виконання своєї частини командного завдання [7, с.198-199].

Ефективність командної взаємодії, як вважають науковці, визначається рівнем згуртованості учасників у досягненні спільної мети. На відміну від звичайної робочої групи, яка здебільшого зосереджена на обміні інформацією та прийнятті рішень для досягнення індивідуальних цілей, ефективна команда передбачає не лише обмін знаннями, а й спільну відповідальність за результати роботи. Така взаємодія створює синергетичний ефект, що дозволяє команді досягати значно вищих результатів, ніж це було б можливим індивідуально [1, с.22].

Досліджуючи організацію ефективної командної взаємодії в умовах дистанційної роботи педагогічних працівників Т. Афанасьєва та Є. Гревцева виокремлюють основні принципи ефективної командної взаємодії:

1. Емпатія. Дистанційна робота часто призводить до скорочення неформального спілкування, що може викликати відчуття самотності та

знижувати ефективність роботи. Щоб цього уникнути, важливо підтримувати або створювати нові формати неформальної взаємодії, регулярно нагадувати колегам про її значущість та цікавитися їхнім емоційним станом. Відсутність безпосереднього спостереження за емоціями не означає їхню відсутність, тому емпатія залишається ключовим чинником підтримки командної згуртованості.

2. Довіра. Під час швидкого переходу на віддалену роботу у членів команди і керівників може з'являтися тривожність, пов'язана з побоюванням, що колеги не виконують обов'язки належним чином. На початковому етапі важливо виходити з презумпції довіри: вважати, що працівники відповідально ставляться до завдань, поки не буде доведено протилежне. Довіра не означає відсутність контролю – вона базується на прозорих і зрозумілих для всіх принципах контролю, які керівник формулює та підтримує.

3. Експериментування. Зовнішні зміни створюють можливості для впровадження нових підходів і підвищення ефективності командної роботи. У таких умовах співробітники зазвичай більш гнучкі та готові до нововведень, якщо керівник знижує рівень тривожності щодо невизначеності. Важливо заохочувати нові формати роботи методом проб і помилок, обговорювати, що варто припинити робити, а що запровадити для прискорення обміну інформацією та прийняття рішень [1, с.24].

Автори приходять до висновку, що ключовим критерієм ефективної команди є психологічна безпека. Вона створює таку атмосферу, де кожен учасник може відкрито висловлювати власну думку, визнавати помилки та ставити запитання без страху осуду чи негативних наслідків. Факторами, що знижують ефективність взаємодії в команді є нестача особистої уваги та почуття несправедливості [1, с.25].

Командна взаємодія, на думку А. Каплієнко та співавторів, є невіддільною від ціннісних орієнтацій і ставлень кожного її учасника. У цьому спільному просторі відбуваються процеси кооперації, поєднання індивідуальних смислів і становлення унікальних командних значень. Водночас не лише команда впливає на формування цінностей своїх членів, а й кожна особистість переосмислює та трансформує командні смисли й цінності, що зумовлює їх взаємний і безперервний розвиток [6, с.80]. Погоджуємося з дослідниками, що для ефективної командної взаємодії визначальними є емпатія, уміння керувати власними емоціями та емоційними станами інших членів команди задля досягнення спільних завдань, що у сукупності становить сутність емоційного інтелекту. Важливу роль відіграють також емоційна рівноваженість і стійкість до стресу, адекватна самооцінка й об'єктивне сприйняття інших, наполегливість і цілеспрямованість. Підґрунтям командної взаємодії автори називають сформованість таких особистісних якостей, як готовність до взаємодопомоги, орієнтація на доброзичливі взаємини та обмін

інформацією, усвідомлення спільних цілей команди, відповідальність, толерантність, емпатійність, стресостійкість і неконфліктність. Відтак, командна взаємодія ґрунтується на балансі цінностей та здатності кожного учасника інтегрувати власний досвід у простір спільної командної взаємодії [6, с.80].

Послугуємося виокремленими В. Горбуною діяльніснотворчим та взаємотворчим підходами до формування командної взаємодії. Перший спрямований на вдосконалення організації та результативності спільної діяльності, тоді як другий акцентує увагу на формуванні й розвитку конструктивних взаємин між учасниками команди.

При цьому процес командотворення нерозривно пов'язаний із тією діяльністю, яка об'єднує її членів і визначає мету створення команди, однак він не може обмежуватися лише змінами у способах виконання спільної роботи. Командна ефективність, що виявляється у перевищенні результатів спільних зусиль над сумою індивідуальних досягнень, зумовлюється комплексом чинників, ключовими серед яких є особливості міжособистісних взаємин у команді [2].

У майбутній професійній діяльності здобувачі фахової передвищої освіти постійно залучатимуться до командної взаємодії, у зв'язку з чим під час навчання необхідно цілеспрямовано формувати відповідні навички та вміння. Це, насамперед, такі:

- здатність до ефективної комунікації та активного слухання;
- уміння працювати в команді, розподіляти ролі та брати на себе відповідальність;
- навички співпраці, взаємопідтримки та досягнення спільних результатів;
- здатність конструктивно розв'язувати конфліктні ситуації;
- уміння приймати спільні рішення та адаптуватися до змін;
- розвиток емпатії, толерантності та поваги до думок інших.

У нашому дослідженні підкреслюємо вагомість сформованості у здобувачів фахової передвищої освіти належного рівня готовності до командної взаємодії як інтегративної професійної якості особистості, що виявляється у здатності ефективно співпрацювати з іншими, виконувати спільні завдання, брати відповідальність за результати колективної діяльності, конструктивно розв'язувати проблемні та конфліктні ситуації, а також досягати спільних цілей у професійному середовищі. З метою підвищення її рівня доцільно рекомендувати впровадження в освітній процес спеціально організованих тренінгів з розвитку навичок командної взаємодії, командних проєктів і проєктного навчання, інтерактивних методів навчання (ділових та рольових ігор, кейс-методу, мозкових штурмів), рефлексивних практик (групового обговорення, само- та взаємооцінювання), а також організацію

спільної практичної діяльності, що передбачає розподіл ролей, взаємну відповідальність і колективне прийняття рішень.

Висновки. Командна взаємодія – це цілеспрямований процес спільної діяльності учасників команди, що ґрунтується на узгодженні дій, ефективній комунікації, взаємній відповідальності та партнерських взаєминах, спрямованих на досягнення спільної мети й отримання колективного результату, який перевищує суму індивідуальних зусиль. Ураховуючи сучасні виклики на ринку праці, важливо, що фахівці повинні володіти здатністю до ефективної командної взаємодії, гнучко реагувати на зміни, приймати обґрунтовані рішення, творчо розв’язувати професійні завдання та брати відповідальність за результати спільної діяльності. Формування таких компетентностей є ключовим завданням освітнього процесу у фаховій передвищій освіті.

Література:

1. Афанасьєва Т.О., Гревцева Є.О. Організація ефективної командної взаємодії в умовах дистанційної роботи педагогічних працівників. *Open educational e-environment of modern University*, 2021. №10. С.20-32.
2. Горбунова В. В. Психологія командотворення: Ціннісно-рольовий підхід до формування та розвитку команд: монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім.І. Франка, 2014. 380с.
3. Дмитрієва І.В. Командна взаємодія фахівців у процесі індивідуального супроводу дитини в умовах інклюзивного навчання. *Актуальні питання корекційної освіти. Педагогічні науки*, 2016. Вип. 7(1). С.90-99.
4. Закон України «Про фахову передвищу освіту». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, № 30, ст.119. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>
5. Зінкевич-Євстигнєєва Т. Д., Фролов Д. Ф., Грабенко Т. М. Технологія створення команди / за ред. Т. Д. Зінкевич-Євстигнєєвої. Київ: «Прогрес», 2004. 236 с.
6. Каплієнко А.І., Супрун Д.М., Супрун М.О. Духовні цінності командної взаємодії в інклюзивній освіті. *Інноваційна педагогіка*, 2023. Вип.59. С.78-81.
7. Коберник О.М., Котловий С.А. Формування у здобувачів освіти м’яких навичок («soft-skills») у процесі командної роботи. *Суспільство та національні інтереси: журнал*, 2025. №3(11). С.190-201.
8. Лук’янихін В.О., Лук’янихіна О.А., Вовченко В.Р. Науково-методичні підходи до формування й оцінки роботи команд у науково-освітніх проєктах. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*, 2019. №1. С.139-148.

References:

1. Afanasyeva, T.O., Grevtseva, E.O. (2021). Orhanizatsiia efektyvnoi komandnoi vzaiemodii v umovakh dystantsiinoi roboty pedahohichnykh pratsivnykiv [Organization of effective team interaction in conditions of remote work of pedagogical workers]. *Openeducational e-environment of modern University*, 10, p.p.20-23 [in Ukrainian].
2. Gorbunova, V. V. (2014). Psykholohiia komandotvorennia [Psychology of team building]. Tsinnisno-rolovyi pidkhid doformuvannia ta rozvytku komand - Value-role approach to team formation and development: monograph. Zhytomyr: Publishing house of I. Franko ZhDU, 380 p. [in Ukrainian].

3. Dmitrieva, I.V. T(2016). Komandna vzaiemodiia fakhivtsiv u protsesi indyvidualnoho suprovodu dytyny v umovakh inkliuzyvnoho navchannia [Team interaction of specialists in the process of individual support of a child in conditions of inclusive education]. Aktualni pytannia korektsiinoi osvity. Pedahohichni nauky - Current issues of correctional education. Pedagogical Sciences, 7(1), pp.90-99. [in Ukrainian].

4. Zakon Ukrainy «Pro fakhovu peredvyshchu osvitu» [Law of Ukraine “On Professional Pre-Higher Education”]. Vidomosti Verkhovnoi Rady (VVR) - Bulletin of the Verkhovna Rada (VVR), 30, p. 119. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text> [in Ukrainian].

5. Zinkevich-Evstigneeva, T. D., Frolov, D. F., Grabenko, T. M. (2004). Tekhnolohiia stvorennia komandy [Technology of team creation]. Kyiv: "Progress", 236 p. [in Ukrainian].

6. Kapliencko, A.I., Suprun, D.M., Suprun, M.O. (2023). Dukhovni tsinnosti komandnoi vzaiemodii v inkliuzyvni osviti [Spiritual values of team interaction in inclusive education]. Innovatsiina pedahohika - Innovative Pedagogy, 59, pp.78-81 [in Ukrainian].

7. Kobernyk, O.M., Kotlovy, S.A. (2025). Formuvannia u zdobuvachiv osvity miakyykh navychok («soft-skills») u protsesi komandnoi roboty [Formation of soft skills in students in the process of teamwork]. Suspilstvo ta natsionalni interesy - Society and National Interests, 3(11), pp.190-201 [in Ukrainian].

8. Lukyanykhin, V.O., Lukyanykhina, O.A., Vovchenko, V.R. (2019). Naukovo-metodychni pidkhody do formuvannia y otsinky roboty komand u naukovo-osvitnikh proiektakh [Scientific and methodological approaches to the formation and evaluation of team work in scientific and educational projects]. Visnyk SumDU - Bulletin, 1, pp.139-148 [in Ukrainian].